

श्री लक्ष्मण महाराज यांचे संक्षिप्त चरित्र

संदर्भ

आश्विन १८५१ ऑक्टोबर १९२९

सद्भक्ति प्रकाश वर्ष २ अंक १

प्रकाशक

सद्भक्ति प्रसारक मंडळी

शंकर लॉज, सरस्वति बाग, जोगेश्वरी (पू.) मुंबई - ४०००६०

श्रीलक्ष्मण महाराज यांचे संक्षिप्त चरित्र

श्री लक्ष्मणमहाराजांचा जन्म धार येथे शके १७६३ चैत्र शु. ५ स झाला व ते शके १८२३ श्रावण व. ७ स इंदूर येथे समाधिस्थ झाले, अर्थात् त्यांचे वय ६० वर्षांचे होते. श्री नारायण महाराजांच्या (जालवणकर) पत्रांतून कोठेकोठे श्री लक्ष्मण महाराजांचा नामनिर्देश झालेला आढळतो. महाराजांच्या हयातीत ह्यांची नेहमी हरि कीर्तनें होत असत. ह्यांच्या हातच्या कीर्तन-पूर्वरंगाच्या वह्या सद्भक्ति प्रसारक मंडळास त्यांचे गुरुबंधु श्री विठ्ठलपंत पांडे यांची कन्या गं. भा. श्री साळूबाई यांजकडून एकदा पहावयास मिळाल्या होत्या, व त्यांचा उल्लेख गेल्या वर्षाच्या (१९२८) अकराव्या अंकात झालाच आहे. त्याच अंकात त्यांच्या इंदूर येथील श्री गोपाळकृष्ण मंदिरात असलेल्या श्री नारायण महाराजांच्या (जालवणकर) पायींच्या पादुका (ज्यांचे छायाचित्र त्या अंकाच्या आरंभी दिले आहे) तेथें केंव्हा, कोठून, कशा आल्या याची मंडळीस माहिती नव्हती, ती मिळावी एतदर्थ महाराजांची याचना ही करण्यात आली होती, ती “सत्यसंकल्पाचा दाता नारायण” या न्यायाने महाराजांनीच कशी पूर्ण केली, हे बंधु श्रीयुत श्रीनिवास दामोदर सुळे, मुक्काम इंदूर, यांचकडून आलेल्या ता. १३-८-१९२९ च्या पत्रांतील पुढील मजकूरारून सहज लक्षात येईल :-

श्री लक्ष्मणबुवांचे श्री गोपाळकृष्ण मंदिरांत असणाऱ्या बाईची त्रोटक हकीकत

“ बाईचे नांव गं. भा. श्री साळूबाई. ह्या वयाने ७२/७३ वर्षाच्या आहेत. त्यांचे वडील विठ्ठलपंत पांडे, देशस्थ ब्राह्मण, पुण्याचे रहाणार. हे आद्य सद्गुरु श्री नारायण महाराजांचे शिष्य व श्री लक्ष्मणबुवांचे गुरुबंधु. तेराव्या वर्षी बाईना दुर्दैवाने वैधव्य प्राप्त झाल्यामुळे त्या श्री लक्ष्मण बुवांचे सेवेतच राहिल्या. त्यांचे वडील व श्रीलक्ष्मणबुवा एकत्रच रहात असत. दोघांनी मिळून श्रीगोपाळकृष्णाचे मंदिराची स्थापना केली. (आडा बझार, इंदूर) श्री नारायण महाराजांच्या पादुका श्रीलक्ष्मणबुवांनी काशीहून आणल्या व त्या हल्ली मंदिरात ठेवल्या आहेत. श्री लक्ष्मणबुवांच्या पादुकाही मंदिरात आहेत. श्री नारायण महाराजांच्या पादुका बाईनी कृपाळूपणे श्री गुरुपौर्णिमेच्या वेळी सुद्धा मंदिरात उत्सवात ठेवण्याकरीता पाठविल्या होत्या. त्याबद्दल बाईचे सद्भक्ति प्रसारक मंडळीवर फार उपकार आहेत. बाईचे वडील श्रीलक्ष्मणबुवांचे आधीच समाधिस्थ झाले, व श्री लक्ष्मणबुवा समाधिस्थ झाल्यावर मंदिराची व्यवस्था बाईकडेच आली. मंदिरातील उत्सव बाई यथाशक्ति चालवीत आहेत. श्री लक्ष्मणबुवांची पुण्यतिथी श्रावण कृ. ७ रोजी असते, त्यावेळी सप्ताह, उत्सव वगैरे होतो. बाईना उत्सव वगैरे चालविण्यास व उदरनिर्वाह करण्यास घरभाड्याचे फक्त १८/२० रुपयेच मिळतात. व त्याचीही कांही शाश्वती नाही. त्यामुळे मोठी अडचण होते. करीता सद्भक्ति प्रसारक मंडळीस व ज्या कोणास शक्य असेल ती मदत केल्यास आम्ही ती त्यांचे कडे रवाना करु ”

गं. भा. श्री साळूबाई ह्यांच्या संग्रहातील श्री नारायण महाराज (जालवणकर) नेहमी गळ्यात वापरीत असलेली रुद्राक्षांची माळ सध्या इंदूर येथील वरील गोपाळमंदिरात दर्शनार्थ ठेविली आहे. श्री लक्ष्मण महाराजांचे बरेच शिष्य होते. ह्यापैकी प्रसिद्धीस आलेले असे श्री बलभीम महाराज साडेकर हे होत. ह्यांची समाधि नरसिंहगड येथे त्यांचे भक्तिमान शिष्य श्रीयुत रा. रा. नागेश आबाजी काथवटे, ज्युडीशियल मेंबर यांनी बाधिली असून तेथे नित्य भजनपूजनक्रम, पुण्यतिथ्युत्सव वगैरे चालत असतो. श्री बलभीम महाराजांची एक शिष्यशाखा खांडव्या नजीक मोरड्का येथे आहे. ही माहिती त्यांचे शिष्य श्रीयुत शिवराम नारायण लोंढे यांच्या २७/ ७/१९२९ च्या पत्राद्वारे मिळाली.